

Egzamin zerowy - sprawozdanie

Damian Jankowski s188597

19 czerwca 2023

Spis treści

1	Zadanie 1 - Układ rozmyty	1
1.1	Wstęp	1
1.1.1	Funkcje przynależności	2
1.1.2	Operacje na zbiorach rozmytych	2
1.1.3	Etapy użycia układu rozmytego	2
1.2	Wybrany układ rozmyty	2
1.2.1	Zadanie	4
1.3	Wnioski	6
2	Zadanie 2 - Redukcja wymiarów	6
2.1	Dane wejściowe	7
2.2	Kroki algorytmu	7
2.3	Wnioski	9
3	Zadanie 3 - Szukanie minimum funkcji	9
3.1	Metoda gradientowa	10
3.2	Metoda symulowanego wyżarzania	10
3.2.1	Opis kroków	11
3.3	Metoda szukania przypadkowego	11
3.3.1	Opis kroków	11
3.4	Wykresy	11
3.5	Wnioski	12
4	Zadanie 4 - Sieć neuronowa	12
4.1	Opis budowy sieci neuronowej	13
4.2	Zasada działania modelu	14
4.3	Test modelu teoretycznego	15
4.4	Porównanie modelu teoretycznego z gotowym modelem	15
4.5	Wnioski	16
5	Zadanie 5 - Klasyfikator Bayesa	16
5.1	Opis klasyfikatora	16
5.2	Zadanie	17
5.3	Wnioski	18

1 Zadanie 1 - Układ rozmyty

1.1 Wstęp

Układy rozmyte, znane również jako logika rozmyta, to gałąź teorii sterowania i sztucznej inteligencji, która umożliwia modelowanie i sterowanie systemami, charakteryzującymi się nieprecyzyjnymi lub niejednoznacznymi danymi. W odróżnieniu od tradycyjnych podejść logicznych, które operują na wartościach prawda/fałsz, logika rozmyta umożliwia wyrażanie i manipulację stopniami przynależności, które mogą przyjmować wartości z przedziału $[0, 1]$. Pozwala to na wyrażanie niepewności i niejednoznaczności w sposób bardziej naturalny.

1.1.1 Funkcje przynależności

Funkcje przynależności służą do opisu stopnia przynależności obiektów do zbiorów rozmytych. Przykładowo, można zdefiniować funkcję przynależności *wysoki* dla wzrostu człowieka, która będzie miała wartość bliską 1 dla osób bardzo wysokich i wartość bliską 0 dla osób niskich. Wartości pośrednie będą odpowiadały osobom o średnim wzroście. Wyróżnia się kilka rodzajów funkcji przynależności, m.in. trójkątną, trapezoidalną, gaussowską, sigmoidalną, typu s, z czy π .

1.1.2 Operacje na zbiorach rozmytych

Operacje na zbiorach rozmytych obejmują operacje algebraiczne, takie jak unia, przecięcie i dopełnienie zbiorów rozmytych. Te operacje umożliwiają manipulację stopniami przynależności i pozwalają na wykonywanie operacji logicznych na zmiennych rozmytych.

Najważniejszymi z nich są operacje unii i przecięcia, które pozwalają na wyznaczenie stopnia przynależności do zbioru wynikowego na podstawie stopni przynależności do zbiorów pierwotnych. W przypadku operacji unii, stopień przynależności do zbioru wynikowego jest równy maksimum stopni przynależności do zbiorów pierwotnych, natomiast w przypadku operacji przecięcia jest to minimum.

$$\mu_{A \cup B}(x) = \max(\mu_A(x), \mu_B(x)) \quad (1)$$

$$\mu_{A \cap B}(x) = \min(\mu_A(x), \mu_B(x)) \quad (2)$$

1.1.3 Etapy użycia układu rozmytego

1. Rozmywanie - przekształcenie danych wejściowych na zmienne rozmyte
2. Operacje rozmyte - wykonanie operacji logicznych na zmiennych rozmytych
3. Implikacje - wyznaczenie stopni przynależności dla każdej reguły wybraną metodą wnioskowania, np. metodą Mamdaniego, która polega na wyznaczeniu minimum stopni przynależności do zbiorów rozmytych dla każdej reguły
4. Kompozycja - połączenie wynikowych zbiorów rozmytych w celu uzyskania jednego zbioru rozmytego. Wyróżnia się dwie metody kompozycji:
 - (a) Metoda MAX - wybór maksymalnej wartości z funkcji przynależności otrzymanych dla wszystkich reguł
 - (b) Metoda SUM - wynikowa funkcja przynależności jest sumą funkcji przynależności otrzymanych dla wszystkich reguł
5. Precyzowanie - obliczenie konkretnej wartości na podstawie otrzymanej funkcji przynależności. Do tego celu wyznacza się środek ciężkości funkcji przynależności zdefiniowany jako:

$$s_c = \frac{\int_a^b x s(x) dx}{\int_a^b s(x) dx} \quad (3)$$

1.2 Wybrany układ rozmyty

Do realizacji zadania zdecydowałem się na zaprojektowanie układu sterowania klimatyzacji. Układ sterowania klimatyzacji wymaga dwóch wejść: temperatury i wilgotności. Na podstawie tych danych układ sterowania musi wyznaczyć moc klimatyzatora, która będzie odpowiednia do utrzymania prawidłowych warunków w pomieszczeniu. W tym celu należy zdefiniować:

- Reguły sterowania, które będą określać moc klimatyzatora w zależności od temperatury i wilgotności
- Zbiory rozmyte dla każdego z parametrów oraz ich funkcje przynależności

Reguły sterowania

Reguła 1: Jeśli temperatura jest niska, to moc jest niska

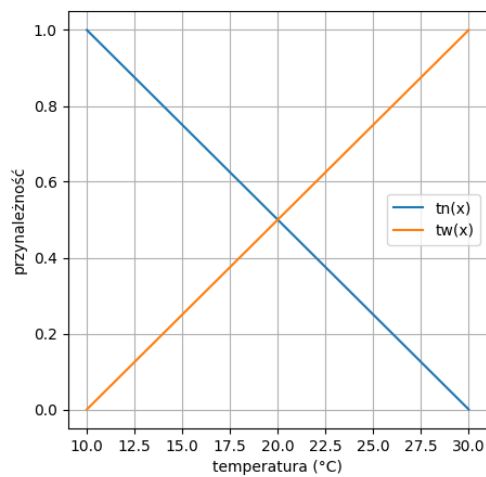
Reguła 2: Jeśli temperatura jest wysoka i wilgotność jest niska, to moc jest średnia

Reguła 3: Jeśli temperatura jest wysoka i wilgotność jest wysoka, to moc jest wysoka

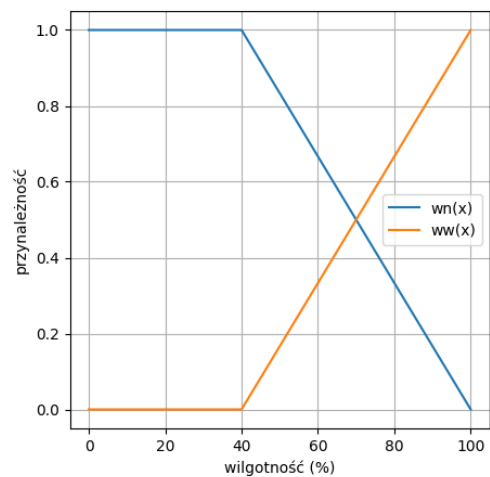
Zbiory rozmyte oraz funkcje przynależności

Nazwa zbioru	Funkcja przynależności	Zakres zmiennej
"temperatura niska"	tn	$[10, 30^{\circ}C]$
"temperatura wysoka"	tw	$[10, 30^{\circ}C]$
"wilgotność niska"	wn	$[0, 100\%]$
"wilgotność wysoka"	ww	$[0, 100\%]$
"moc niska"	mn	$[0, 100\%]$
"moc średnia"	ms	$[0, 100\%]$
"moc wysoka"	mw	$[0, 100\%]$

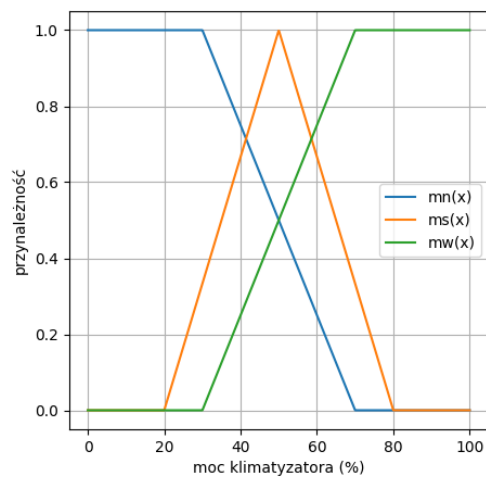
$$\begin{aligned}
 tn(x) &= \begin{cases} 1 & \text{dla } x \leq 10 \\ \frac{30-x}{20} & \text{dla } 10 < x < 30, \\ 0 & \text{dla } x \geq 30 \end{cases}, & tw(x) &= \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 10 \\ \frac{x-10}{20} & \text{dla } 10 < x < 30 \\ 1 & \text{dla } x \geq 30 \end{cases} \\
 wn(x) &= \begin{cases} 1 & \text{dla } x \leq 40 \\ \frac{100-x}{60} & \text{dla } 40 < x < 100, \\ 0 & \text{dla } x \geq 100 \end{cases}, & ww(x) &= \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 60 \\ \frac{x-40}{60} & \text{dla } 40 < x < 100 \\ 1 & \text{dla } x \geq 100 \end{cases} \\
 mn(x) &= \begin{cases} 1 & \text{dla } x \leq 30 \\ \frac{70-x}{40} & \text{dla } 30 < x < 70, \\ 0 & \text{dla } x \geq 70 \end{cases}, & ms(x) &= \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 20 \\ \frac{x-20}{30} & \text{dla } 20 < x \leq 50 \\ \frac{80-x}{30} & \text{dla } 50 < x < 80 \\ 0 & \text{dla } x \geq 80 \end{cases} \\
 mw(x) &= \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 30 \\ \frac{x-30}{40} & \text{dla } 30 < x < 70 \\ 1 & \text{dla } x \geq 70 \end{cases}
 \end{aligned}$$

(a) Funkcje przynależności dla temperatury

(b) Funkcje przynależności dla wilgotności

(c) Funkcje przynależności dla mocy

Rysunek 1: Funkcje przynależności dla różnych zmiennych

1.2.1 Zadanie

Przypuśćmy, że w pomieszczeniu panują następujące warunki:

- Temperatura: $T = 25^\circ C$
- Wilgotność: $W = 65\%$

Naszym zadaniem jest określenie jaka powinna być moc klimatyzatora.

Postępujemy zgodnie z krokami opisanymi w rozdziale 1.1.3.

Rozmywanie

Reguła 1: $tn(25) = \frac{30-25}{20} = 0.25$

Reguła 2: $tw(25) = \frac{25-10}{20} = 0.75$ oraz $wn(65) = \frac{100-65}{60} = 0.58$

Reguła 3: $tw(25) = 0.75$ oraz $ww(65) = \frac{65-40}{60} = 0.42$

Operacje rozmyte

Reguła 1: $tn(25) = \frac{30-25}{20} = 0.25$

Reguła 2: $\min(tw(25), wn(65)) = \min(0.75, 0.58) = 0.58$

Reguła 3: $\min(tw(25), ww(65)) = \min(0.75, 0.42) = 0.42$

Implikacje

Ograniczamy funkcje przynależności do wartości obliczonych w poprzednim kroku.

Reguła 1: $mn(x) = 0.25 \Rightarrow \frac{70-x}{40} = 0.25 \Rightarrow x = 60$

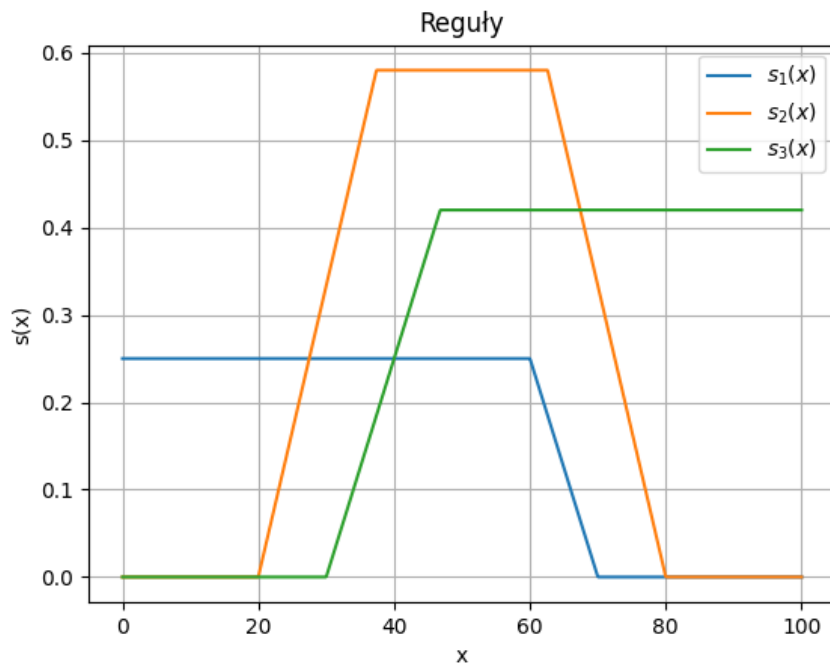
Reguła 2: $ms(x) = 0.58 \Rightarrow \frac{x-20}{30} = 0.58 \Rightarrow x_1 = 37.4$
 $ms(x) = 0.58 \Rightarrow \frac{80-x}{30} = 0.58 \Rightarrow x_2 = 62.6$

Reguła 3: $mw(x) = 0.42 \Rightarrow \frac{x-30}{40} = 0.42 \Rightarrow x = 46.8$

Reguła 1: $s_1(x) = \begin{cases} 0.25 & \text{dla } x \leq 60 \\ \frac{70-x}{40} & \text{dla } 60 < x < 70 \\ 0 & \text{dla } x \geq 70 \end{cases}$

Reguła 2: $s_2(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 20 \\ \frac{x-20}{30} & \text{dla } 20 < x \leq 37.4 \\ 0.58 & \text{dla } 37.4 < x \leq 62.6 \\ \frac{80-x}{30} & \text{dla } 62.6 < x < 80 \\ 0 & \text{dla } x \geq 80 \end{cases}$

Reguła 3: $s_3(x) = \begin{cases} 0 & \text{dla } x \leq 30 \\ \frac{x-30}{40} & \text{dla } 30 < x < 46.8 \\ 0.42 & \text{dla } x \geq 46.8 \end{cases}$

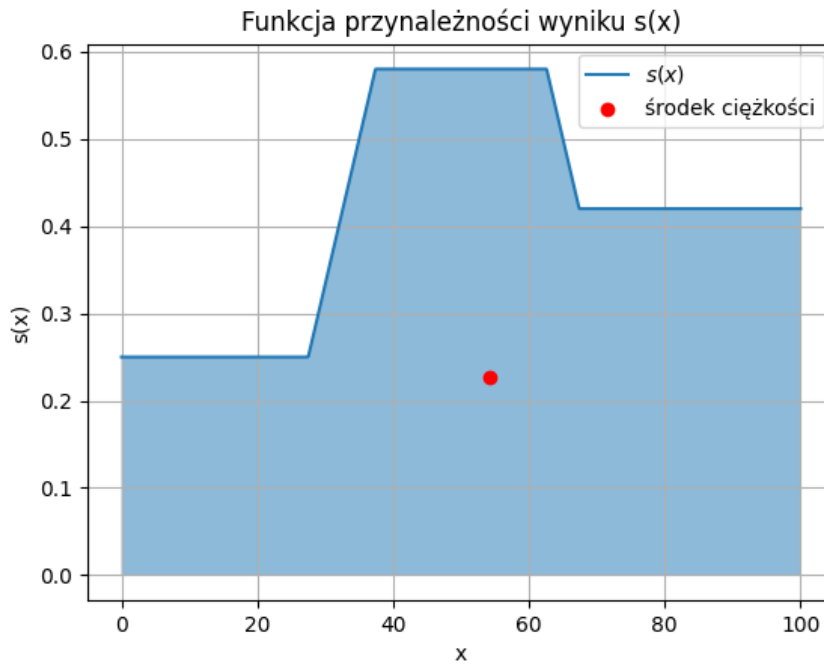

Rysunek 2: Implikacje dla różnych reguł

Kompozycja

Korzystając z metody MAX, otrzymujemy funkcję przynależności wyniku $s(x)$:

$$s(x) = \begin{cases} 0.25 & \text{dla } x \leq 27.5 \\ \frac{x-20}{30} & \text{dla } 27.5 < x \leq 37.4 \\ 0.58 & \text{dla } 37.4 < x \leq 62.6 \\ \frac{80-x}{30} & \text{dla } 62.6 < x \leq 67.4 \\ 0.42 & \text{dla } x > 67.4 \end{cases} \quad (4)$$

Rysunek 3: Funkcja przynależności wyniku $s(x)$

Precyzowanie

Wyznaczamy środek ciężkości s_c funkcji przynależności $s(x)$:

$$s_c = \frac{\int_a^b x s(x) dx}{\int_a^b s(x) dx} = 54.28786195282766 \quad (5)$$

Moc klimatyzatora powinna wynosić 54.23%.

1.3 Wnioski

Model układu rozmytego w większości przypadków daje wyniki zadowalające. Natomiast w celu uzyskania dokładniejszych wyników należałoby zwiększyć liczbę reguł, oraz udoskonalić funkcje przynależności. Problemem może też być obliczenie środka ciężkości funkcji przynależności wyniku, ponieważ w przypadku, gdy funkcja ma bardzo nieregularny kształt, może być ono trudne do wyznaczenia.

2 Zadanie 2 - Redukcja wymiarów

Do przeprowadzenia redukcji wymiarów skorzystałem z metody PCA (*Principal Component Analysis*). Metoda ta polega na wyznaczeniu kierunków, w których występuje największa wariancja danych. Wyznaczone kierunki nazywamy wektorami własnymi lub głównymi składowymi. W celu wyznaczenia głównych

składowych wykorzystujemy macierz kowariancji. Wyznaczone główne składowe są ortogonalne do siebie. W celu wyznaczenia nowych współrzędnych danych, należy pomnożyć macierz danych przez macierz głównych składowych.

2.1 Dane wejściowe

$$X = \begin{bmatrix} 1 & 8 & 8 \\ 5 & 9 & 7 \\ 3 & 6 & 9 \end{bmatrix} \quad (6)$$

Dane wejściowe to macierz X o wymiarach 3×3 . Celem redukcji wymiarów jest wyznaczenie nowej macierzy X_{new} o wymiarach 3×2 , nie tracąc przy tym istotnych informacji o danych.

2.2 Kroki algorytmu

Standaryzacja danych

W celu uniknięcia błędów numerycznych, dane wejściowe należy standaryzować. Standaryzacja polega na przeskalowaniu danych tak, aby miały średnią równą 0 oraz odchylenie standardowe równe 1.

$$X_{std} = \frac{X - \mu}{\sigma} \quad (7)$$

gdzie: $\mu = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$ (średnia) oraz $\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \mu)^2}$ (odchylenie standardowe).

Przykładowo dla pierwszej cechy obliczenia są następujące:

$$\mu = \frac{1}{3}(1 + 5 + 3) = 3$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{3}((1-3)^2 + (5-3)^2 + (3-3)^2)} = 1.633$$

	x_1	x_2	x_3
μ	3	7.67	8
σ	1.633	1.247	0.816

Tabela 1: Średnia oraz odchylenie standardowe danych wejściowych dla każdej cechy

$$X_{std} = \begin{bmatrix} -1.2247 & 0.2672 & 0 \\ 1.2247 & 1.069 & -1.2247 \\ 0 & -1.3363 & 1.2247 \end{bmatrix} \quad (8)$$

Wyznaczenie macierzy kowariancji

Wyznaczenie macierzy kowariancji polega na obliczeniu macierzy iloczynów skalaranych pomiędzy każdą parą cech.

$$cov(X) = \begin{bmatrix} cov(x_1, x_1) & cov(x_1, x_2) & cov(x_1, x_3) \\ cov(x_2, x_1) & cov(x_2, x_2) & cov(x_2, x_3) \\ cov(x_3, x_1) & cov(x_3, x_2) & cov(x_3, x_3) \end{bmatrix} \quad (9)$$

$$cov(x_i, x_j) = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n (x_{ki} - \mu_i)(x_{kj} - \mu_j) \quad var(x_i) = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n (x_{ki} - \mu_i)^2 \quad (10)$$

Przyjmując założenia, że $cov(x_i, x_i) = var(x_i)$, $cov(x_i, x_j) = cov(x_j, x_i)$, średnia każdej cechy jest równa 0 oraz odchylenie standardowe każdej cechy jest równe 1, otrzymujemy przykładowe obliczenia:

$$cov(x_1, x_1) = var(x_1) = \frac{1}{3}((-1.2247 - 0)^2 + (1.2247 - 0)^2 + (0 - 0)^2) = 1$$

$$cov(x_1, x_2) = \frac{1}{3}((-1.2247 - 0)(0.2672 - 0) + (1.2247 - 0)(1.069 - 0) + (0 - 0)(-1.3363 - 0)) = 0.3273$$

$$cov(X) = \begin{bmatrix} 1 & 0.3273 & -0.5 \\ 0.3273 & 1 & -0.9819 \\ -0.5 & -0.9819 & 1 \end{bmatrix} \quad (11)$$

Wyznaczenie wartości własnych i wektorów własnych macierzy kowariancji

Wyznaczenie wartości własnych macierzy kowariancji polega na rozwiązaniu równania $det(cov(X) - \lambda I) = 0$.

$$det(cov(X) - \lambda I) = \begin{vmatrix} 1 - \lambda & 0.3273 & -0.5 \\ 0.3273 & 1 - \lambda & -0.9819 \\ -0.5 & -0.9819 & 1 - \lambda \end{vmatrix} = 0 \quad (12)$$

$$0.00012297 - 1.6787471\lambda + 3\lambda^2 - \lambda^3 = 0$$

$$\lambda_1 = 2.2559 \quad \lambda_2 = 0.74407 \quad \lambda_3 \approx 0$$

Następnie należy wyznaczyć wektory własne dla każdej wartości własnej, korzystając z równania $(cov(X) - \lambda_i I) \cdot v_i = 0$ oraz metody Cramera, podstawiając odpowiednie wartości własne wyznaczone wcześniej.

Przykładowo dla $\lambda_1 = 2.2559$:

$$(cov(X) - \lambda_1 I) \cdot v_1 = \begin{bmatrix} -1.2559 & 0.3273 & -0.5 \\ 0.3273 & -1.2559 & -0.9819 \\ -0.5 & -0.9819 & -1.2559 \end{bmatrix} \cdot v_1 = 0$$

$$v_1 = \begin{bmatrix} 0.42397 \\ 0.62384 \\ -0.65655 \end{bmatrix}$$

Dla pozostałych wartości własnych otrzymujemy następujące wektory własne:

$$v_2 = \begin{bmatrix} 0.89385 \\ -0.40498 \\ 0.19240 \end{bmatrix} \quad v_3 = \begin{bmatrix} 0.14586 \\ 0.66843 \\ 0.72932 \end{bmatrix}$$

Potem należy wybrać te wektory własne, których odpowiadające im wartości własne są największe. W tym przypadku są to $\lambda_1 = 2.2559$ oraz $\lambda_2 = 0.74407$.

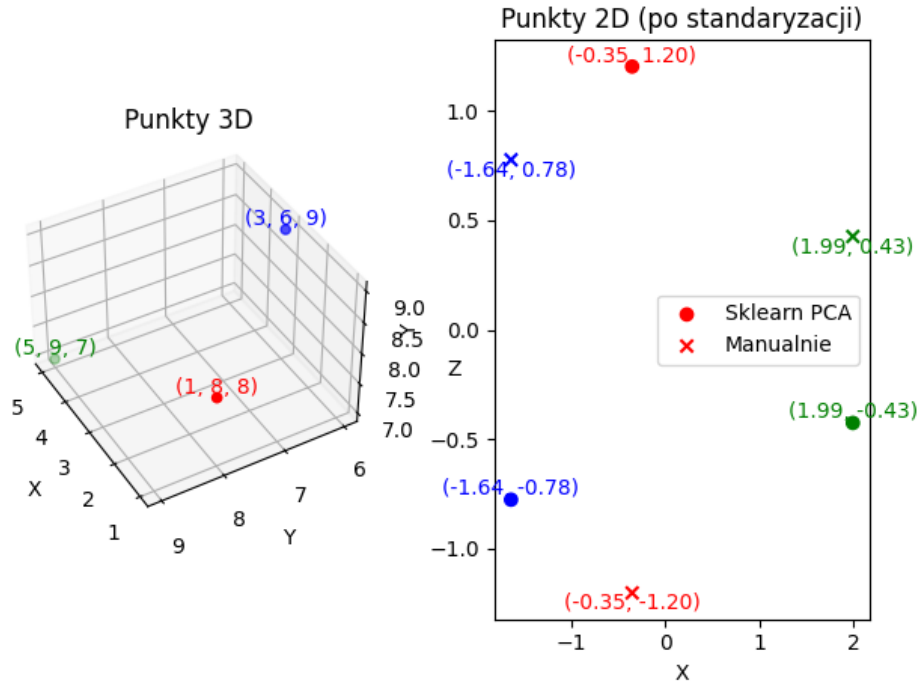
$$V = \begin{bmatrix} 0.42397 & 0.89385 \\ 0.62384 & -0.40498 \\ -0.65655 & 0.19240 \end{bmatrix}$$

Wyznaczenie nowych współrzędnych

Wyznaczenie nowych, zredukowanych współrzędnych polega na pomnożeniu macierzy znormalizowanych danych przez macierz wektorów własnych.

$$X_{new} = X \cdot V \quad (13)$$

$$X_{new} = \begin{bmatrix} -1.2247 & 0.2672 & 0 \\ 1.2247 & 1.069 & -1.2247 \\ 0 & -1.3363 & 1.2247 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 0.42397 & 0.89385 \\ 0.62384 & -0.40498 \\ -0.65655 & 0.19240 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -0.35252866 & -1.20297636 \\ 1.99028916 & 0.4261528 \\ -1.6377605 & 0.77682356 \end{bmatrix}$$

Rysunek 4: Wynik redukcji wymiarów z porównaniem gotowego rozwiązania

Wynikowe punkty porównałem z gotową implementacją z biblioteki *sklearn*. Jak można zauważyć punkty są odbite względem osi y. Nie zmienia to jednak jakości wyniku, po prostu drugi wektor własny może być przeciwnie skierowany.

$$V_{sklearn} = \begin{bmatrix} 0.42397 & -0.89385 \\ 0.62384 & 0.40498 \\ -0.65655 & -0.19240 \end{bmatrix}$$

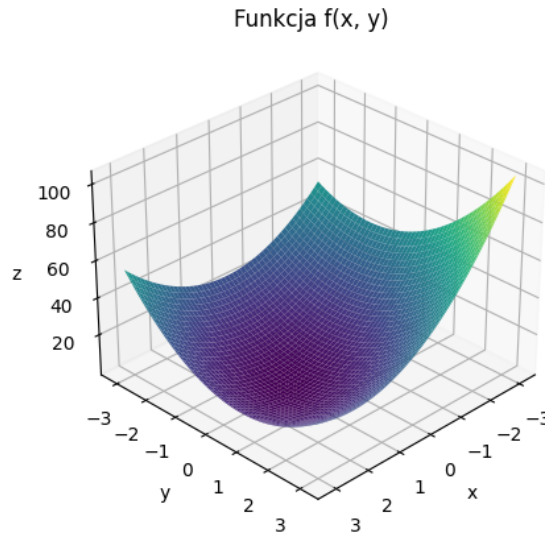
2.3 Wnioski

Metoda PCA pozwala na redukcję wymiarów danych, nie tracąc przy tym istotnych informacji o danych. W tym przypadku, po redukcji z 3 do 2 wymiarów, dane nadal są rozróżnialne, a ich odległości są zachowane. W przypadku większej liczby wymiarów, metoda PCA pozwala na wybranie tych, które najbardziej różnicują dane, a pozostałe odrzucić, tak jak w tym przypadku odrzucono wektor własny odpowiadający najmniejszej wartości własnej (v_3).

3 Zadanie 3 - Szukanie minimum funkcji

Do znalezienia minimum funkcji zdecydowałem się na skorzystanie z trzech metod iteracyjnych: gradientowej, symulowanego wyżarzania oraz szukania przypadkowego.

Wybrałem funkcję $f(x, y) = 3(x - 1)^2 - 2(x - 1)y + 3y^2$. Minimum funkcji to $f(1, 0) = 0$. Jako punkt startowy dla wszystkich metod wybrałem $X_0 = (-2, 3)$, dokładność obliczeń ustawiłem na 10^{-4} natomiast maksymalną liczbę iteracji równą 5 dla metody gradientowej, by porównać ją z ręcznie obliczonymi wartościami. Metody symulowanego wyżarzania i szukania przypadkowego wykonałem dla 1000 iteracji.

Rysunek 5: Wykres funkcji $f(x, y)$

3.1 Metoda gradientowa

Do wyznaczenia minimum funkcji metodą gradientową trzeba użyć wzoru:

$$X_{k+1} = X_k - \alpha_k \nabla f(X_k) \quad (14)$$

gdzie α_k jest stałą kroku, a $\nabla f(X_k)$ jest gradientem funkcji $f(x, y)$ w punkcie X_k .

Gradient funkcji $f(x, y)$ to inaczej wektor pochodnych cząstkowych:

$$\nabla f(x, y) = \left(\frac{\partial f}{\partial x}, \frac{\partial f}{\partial y} \right) \quad (15)$$

W przypadku wybranej funkcji gradient ma postać:

$$\nabla f(x, y) = \begin{pmatrix} 6(x-1) - 2y \\ -2(x-1) + 6y \end{pmatrix} \quad (16)$$

Dla punktu startowego $X_0 = (-2, 3)$ wyznaczenie 5 kolejnych punktów wygląda następująco:

$$\begin{aligned} X_1 &= \begin{pmatrix} -2 \\ 3 \end{pmatrix} - 0.1 \begin{pmatrix} 6(-2-1) - 2 \cdot 3 \\ -2 \cdot (-2-1) + 6 \cdot 3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.4 \\ 0.6 \end{pmatrix} \\ X_2 &= \begin{pmatrix} 0.4 \\ 0.6 \end{pmatrix} - 0.1 \begin{pmatrix} 6(0.4-1) - 2 \cdot 0.6 \\ -2 \cdot (0.4-1) + 6 \cdot 0.6 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.88 \\ 0.12 \end{pmatrix} \\ X_3 &= \begin{pmatrix} 0.88 \\ 0.12 \end{pmatrix} - 0.1 \begin{pmatrix} 6(0.88-1) - 2 \cdot 0.12 \\ -2 \cdot (0.88-1) + 6 \cdot 0.12 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.976 \\ 0.024 \end{pmatrix} \\ X_4 &= \begin{pmatrix} 0.976 \\ 0.024 \end{pmatrix} - 0.1 \begin{pmatrix} 6(0.976-1) - 2 \cdot 0.024 \\ -2 \cdot (0.976-1) + 6 \cdot 0.024 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.9952 \\ 0.0048 \end{pmatrix} \\ X_5 &= \begin{pmatrix} 0.9952 \\ 0.0048 \end{pmatrix} - 0.1 \begin{pmatrix} 6(0.9952-1) - 2 \cdot 0.0048 \\ -2 \cdot (0.9952-1) + 6 \cdot 0.0048 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.99904 \\ 0.00096 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

Dla tego przykładu wartość funkcji w punkcie X_5 wynosi $f(X_5) = 7.3727 \cdot 10^{-6}$.

3.2 Metoda symulowanego wyżarzania

Metoda symulowanego wyżarzania polega na losowaniu kolejnych punktów z pewnego otoczenia punktu X_k i sprawdzaniu czy wartość funkcji w tym punkcie jest mniejsza niż w poprzednim. Jeśli tak to punkt X_{k+1} staje się nowym punktem startowym. Jeśli nie to punkt X_{k+1} jest losowany ponownie. Wraz z kolejnymi iteracjami otoczenie punktu X_k zmniejsza się. W ten sposób metoda symulowanego wyżarzania przeszukuje coraz mniejsze obszary wokół punktu X_k .

3.2.1 Opis kroków

1. Wybranie losowego punktu startowego X_0
2. Wyznaczenie wartości funkcji $f(X_k)$
3. Wyznaczenie nowego punktu $w' = w + \Delta w$ z otoczenia punktu X_k , gdzie Δw jest realizacją zmiennej losowej o rozkładzie normalnym $g(\Delta w, T) = (2\pi T)^{-\frac{n}{2}} e^{-\frac{\Delta w^2}{2T}}$
4. Wyznaczenie wartości funkcji $f(w')$
5. Podstawienie w' za w jeśli $f(w') < f(w)$ lub gdy $r < \frac{1}{1+e^{\frac{\Delta f}{T}}}$, gdzie r jest realizacją zmiennej losowej o rozkładzie jednostajnym na przedziale $[0, 1]$
6. Zmniejszenie temperatury $T' = \alpha T$
7. Zwiększenie licznika iteracji $k = k + 1$. Zakończenie gdy $k = k_{max}$ lub gdy $f(X_k) < f_{min}$

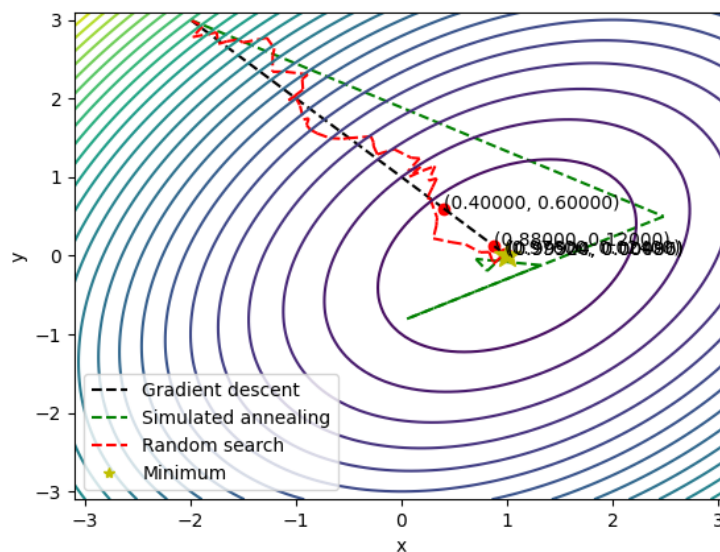
3.3 Metoda szukania przypadkowego

Metoda szukania przypadkowego podobnie jak metoda symulowanego wyżarzania polega na losowaniu kolejnych punktów z pewnego otoczenia punktu X_k . W tym przypadku zakres losowania jest stały i nie zmniejsza się wraz z kolejnymi iteracjami.

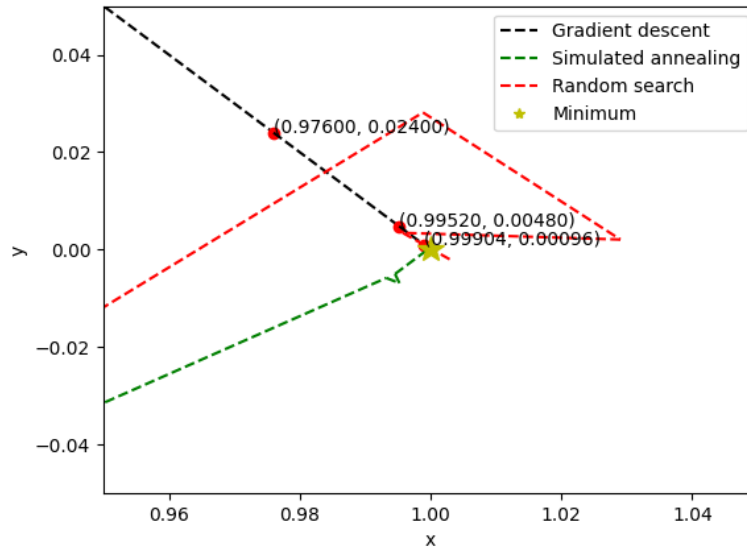
3.3.1 Opis kroków

1. Wybranie losowego punktu startowego X_0
2. Wyznaczenie wartości funkcji $f(X_k)$
3. Wyznaczenie nowego punktu $w' = w + \Delta w$ z otoczenia punktu X_k , gdzie Δw jest realizacją zmiennej losowej o rozkładzie normalnym $g(\Delta w, \sigma) = (2\pi\sigma)^{-\frac{n}{2}} e^{-\frac{\Delta w^2}{2\sigma^2}}$ (w tym przypadku $\sigma = const$)
4. Wyznaczenie wartości funkcji $f(w')$
5. Podstawienie w' za w jeśli $f(w') < f(w)$
6. Zwiększenie licznika iteracji $k = k + 1$. Zakończenie gdy $k = k_{max}$ lub gdy $f(X_k) < f_{min}$

3.4 Wykresy

Rysunek 6: Rzut 2D wykresu funkcji $f(x, y)$ wraz z wyznaczonymi minimami od iteracji dla trzech metod

Rysunek 7: Zbliżenie wykresu funkcji $f(x, y)$ wokół minimum

3.5 Wnioski

W porównaniu metod gradientowych, wyżarzania oraz szukania przypadkowego można wyróżnić kilka wniosków:

Metoda gradientowa jest najskuteczniejsza, gdyż pozwala na znalezienie globalnego minimum, jeśli funkcja jest różniczkowalna i nie ma zbyt wiele minimów lokalnych. Metoda ta działa dobrze dla prostych funkcji, ale może mieć problemy z funkcjami nieliniowymi, gdzie minimum globalne znajduje się w dolinie.

Metoda wyżarzania jest skuteczna, ale wymaga więcej czasu niż metoda gradientowa. Ważnym czynnikiem jest dobór temperatury początkowej, jak również stopnia jej zmniejszania. W przeciwieństwie do metody gradientowej, metoda wyżarzania nie zawsze znajduje globalne minimum, ale może znaleźć rozwiązanie optymalne dla funkcji, które mają wiele minimów lokalnych.

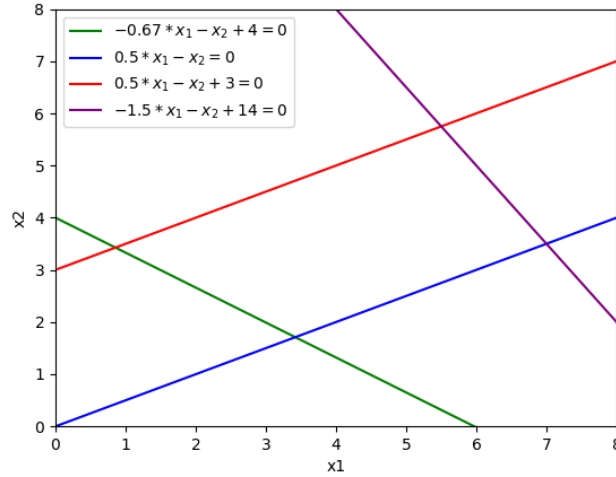
Metoda szukania przypadkowego jest najmniej skuteczna, ale jest najprostsza do zastosowania. Ta metoda działa dobrze dla funkcji, które mają wiele minimów lokalnych, ale może trwać bardzo długo, zanim znajdzie się globalne minimum. W rzeczywistości, jeśli funkcja ma więcej niż kilka wymiarów, szansa na znalezienie globalnego minimum jest bardzo niska. W związku z powyższymi wnioskami, wybór odpowiedniej metody optymalizacji zależy od charakterystyki funkcji, której minimum poszukujemy, a także od czasu, jaki mamy na wykonanie obliczeń.

4 Zadanie 4 - Sieć neuronowa

Zadaniem jest zbudowanie sieci neuronowej, która będzie rozwiązywać pewien zdefiniowany problem. Zdecydowałem się na rozwiązanie problemu klasyfikacji punktów w przestrzeni 2D. Model ma rozpoznawać czy dany punkt należy do zdefiniowanej wcześniej figury czy nie.

Wybrałem trapez opisany za pomocą tych czterech równań:

$$\begin{cases} -\frac{2}{3}x_1 - x_2 + 4 = 0 \\ \frac{1}{2}x_1 - x_2 = 0 \\ \frac{1}{2}x_1 - x_2 + 3 = 0 \\ -\frac{3}{2}x_1 - x_2 + 14 = 0 \end{cases} \quad (17)$$

Rysunek 8: Wykres trapezu wykorzystywanego do tego zadania

4.1 Opis budowy sieci neuronowej

Sieć składa się z 2 warstw. Pierwsza warstwa ma 4 neurony odpowiadające czterem równaniom, które opisują trapez. Druga warstwa ma jeden neuron, który ma za zadanie zwrócić 1 jeśli punkt jest wewnątrz trapezu lub 0 jeśli punkt jest na zewnątrz.

Pojedynczy neuron warstwy pierwszej można opisać równaniem:

$$\sigma(w_1x_1 + w_2x_2 + w_3) \quad (18)$$

gdzie w_i to wagi, x_i to wejścia, a σ to funkcja aktywacji.

W tym przypadku jako funkcję aktywacji użyłem funkcji stopu (hardlim):

$$\sigma(x) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x > 0 \\ 0 & \text{dla } x \leq 0 \end{cases} \quad (19)$$

Wagi neuronów są następujące:

$$\begin{aligned} w_{11} &= \frac{2}{3} & w_{12} &= 1 & w_{13} &= -4 \\ w_{21} &= -\frac{1}{2} & w_{22} &= 1 & w_{23} &= 0 \\ w_{31} &= \frac{1}{2} & w_{32} &= -1 & w_{33} &= 3 \\ w_{41} &= -\frac{3}{2} & w_{42} &= -1 & w_{43} &= 14 \end{aligned}$$

Wagi neuronów 1. i 2. zostały przemnożone przez -1, ponieważ w tym przypadku chcemy, żeby punkt znajdował się nad prostą, a nie pod nią.

Piąty neuron jest opisany równaniem:

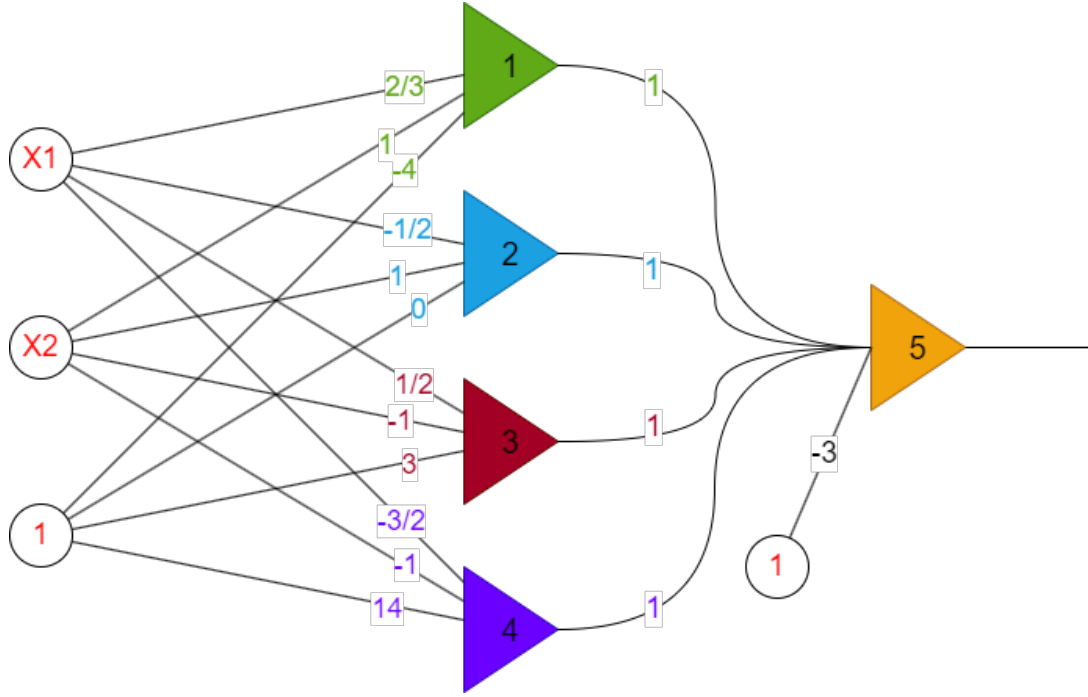
$$\sigma(w_1N_1 + w_2N_2 + w_3N_3 + w_4N_4 + w_5 \cdot 1) \quad (20)$$

gdzie N_i to wyjścia z neuronów pierwszej warstwy, a w_i to wagi.

Wagi piątego neuronu zostały dobrane w taki sposób, by każdy neuron pierwszej warstwy zwracał 1, gdy punkt znajduje się po poprawnej stronie prostej, którą opisują. Wyglądają następująco:

$$w_{51} = w_{52} = w_{53} = w_{54} = 1 \quad w_{55} = -3 \quad (21)$$

Waga biała została ustawiona jako -3, ponieważ gdy wszystkie neurony pierwszej warstwy zwrócą 1 (punkt znajduje się wewnątrz trapezu), to piąty neuron również zwróci 1. W każdym innym przypadku zwróci 0.

Rysunek 9: Schemat sieci neuronowej

4.2 Zasada działania modelu

Zasadę działania modelu można opisać następująco dla przykładowych punktów:

- $P_1 = (4, 3)$
- $P_2 = (7, 2)$

Dla punktu P_1 neurony zwracają następujące wartości:

- $N_1 = \sigma(\frac{2}{3} \cdot 4 + 3 - 4) = \sigma(\frac{5}{3}) = 1$
- $N_2 = \sigma(-\frac{1}{2} \cdot 4 + 3) = \sigma(1) = 1$
- $N_3 = \sigma(\frac{1}{2} \cdot 4 - 3 + 3) = \sigma(2) = 1$
- $N_4 = \sigma(-\frac{3}{2} \cdot 4 - 3 + 14) = \sigma(5) = 1$
- $N_5 = \sigma(1 + 1 + 1 + 1 - 3) = \sigma(1) = 1$

Według tej sieci punkt P_1 znajduje się wewnątrz trapezu.

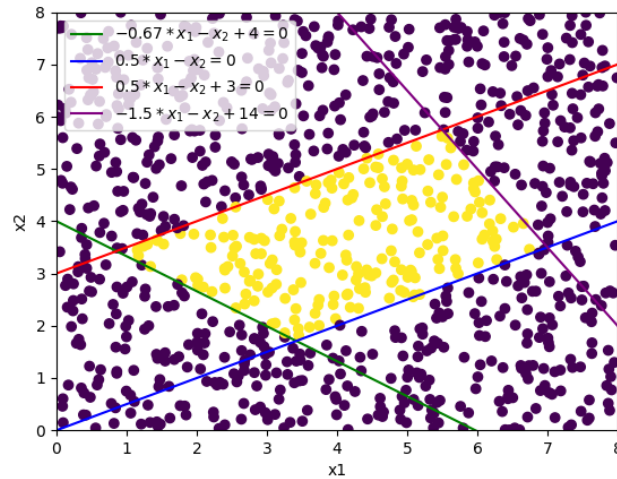
Natomiast dla punktu P_2 :

- $N_1 = \sigma(\frac{2}{3} \cdot 7 + 2 - 4) = \sigma(\frac{8}{3}) = 1$
- $N_2 = \sigma(-\frac{1}{2} \cdot 7 + 2) = \sigma(-\frac{3}{2}) = 0$
- $N_3 = \sigma(\frac{1}{2} \cdot 7 - 2 + 3) = \sigma(\frac{9}{2}) = 1$
- $N_4 = \sigma(-\frac{3}{2} \cdot 7 - 2 + 14) = \sigma(\frac{3}{2}) = 1$
- $N_5 = \sigma(1 + 0 + 1 + 1 - 3) = \sigma(0) = 0$

Według tej sieci punkt P_2 znajduje się na zewnątrz trapezu.

4.3 Test modelu teoretycznego

Do przetestowania modelu teoretycznego, wykorzystałem bibliotekę *keras*. Wylosowałem 1000 punktów z przedziału $[0, 8]$ i przetestowałem je na sieci, której wagi są wyznaczone przez równania prostych. Wyniki przedstawia poniższy wykres:

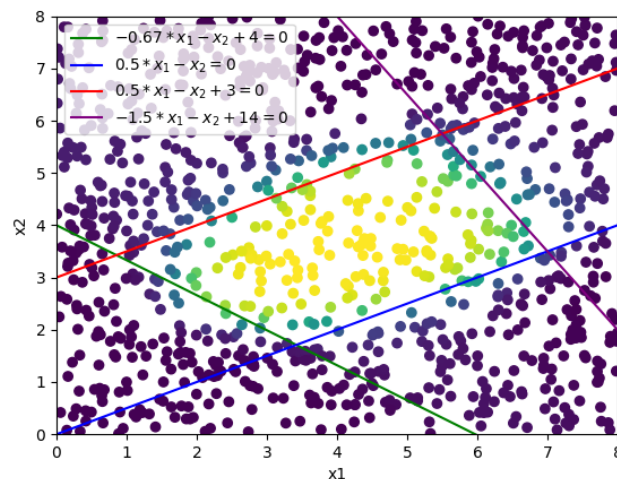

Rysunek 10: Wykres punktów z zaznaczoną predykcją dla modelu teoretycznego

4.4 Porównanie modelu teoretycznego z gotowym modelem

Do porównania modelu teoretycznego z gotowym modelem wykorzystałem ponownie bibliotekę *keras*. Ponownie również wylosowałem 1000 punktów z przedziału $[0, 8]$, które służyły do trenowania modelu.

Jako funkcję aktywacji wybrałem funkcję *hard_sigmoid*, natomiast jako funkcję straty wybrałem *mse*. Struktura sieci jest identyczna jak w modelu teoretycznym. Ilość epok trenowania ustawiłem na 200.

Rysunek 11: Wykres punktów testowych z zaznaczoną predykcją dla gotowego modelu

Dla warstwy pierwszej:

Model zdecydował o wybraniu następujących wag:

$$\begin{bmatrix} w_{11} & w_{21} & w_{31} & w_{41} \\ w_{12} & w_{22} & w_{32} & w_{42} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.61588454 & -1.7075858 & 1.7044008 & 0.84863913 \\ -2.6946127 & 1.419755 & 2.1215165 & 0.84165674 \end{bmatrix}$$

Oraz następujących wag biasa:

$$\begin{bmatrix} w_{13} & w_{23} & w_{33} & w_{43} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4.0605855 & -0.993487 & -8.304987 & -8.799887 \end{bmatrix}$$

Natomiast dla drugiej warstwy:

Model zdecydował o wybraniu następujących wag:

$$\begin{bmatrix} w_{51} \\ w_{52} \\ w_{53} \\ w_{54} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -9.39592 \\ -9.043343 \\ 4.606038 \\ -10.647419 \end{bmatrix}$$

Oraz następującej wagi biasa:

$$\begin{bmatrix} w_{55} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2.3153777 \end{bmatrix}$$

Dokładność modelu wyniosła 96.3%.

4.5 Wnioski

Jak widać na wykresach, oba modele dobrze radzą sobie z klasyfikacją, jednakże model teoretyczny jest bardziej dokładny. Wynika to z faktu, że model teoretyczny korzysta już ze znanych równań prostych, natomiast model gotowy musi nauczyć się tych równań samodzielnie.

Ważnym czynnikiem w przypadku modelu gotowego jest również wybór odpowiedniej funkcji aktywacji oraz funkcji straty, jak również ilości epok, które znacząco wpływają na dokładność modelu.

5 Zadanie 5 - Klasyfikator Bayesa

5.1 Opis klasyfikatora

Klasyfikator Bayesa oparty jest na twierdzeniu Bayesa, które jest podstawą teorii prawdopodobieństwa. Zakłada się, że obserwacje są niezależne i pochodzą z pewnego rozkładu prawdopodobieństwa. Klasyfikator Bayesa wykorzystuje te informacje, aby obliczyć prawdopodobieństwo przynależności danej obserwacji do poszczególnych klas.

Założmy, że mamy zbiór danych uczących składający się z obserwacji d i odpowiadających im etykiet klas C . Klasyfikator Bayesa szacuje prawdopodobieństwo warunkowe $P(C_i|d)$, czyli prawdopodobieństwo przynależności i -tej klasy do obserwacji. Twierdzenie Bayesa, które wykorzystuje klasyfikator, można wyrazić wzorem:

$$P(C_i|d) = \frac{P(C_i)P(d|C_i)}{P(d)} \quad (22)$$

Po zamianie obserwacji d na wektor cech w otrzymujemy:

$$P(C_i|w_1, w_2, \dots, w_n) = \frac{P(C_i)P(w_1, w_2, \dots, w_n|C_i)}{P(w_1, w_2, \dots, w_n)} \quad (23)$$

co można przedstawić w postaci:

$$P(C_i|w_1, w_2, \dots, w_n) = \frac{P(C_i) \prod_{j=1}^n P(w_j|C_i)}{P(w_1, w_2, \dots, w_n)} \quad (24)$$

gdzie:

- $P(C_i)$ - prawdopodobieństwo wystąpienia i -tej klasy, wyrażona jako stosunek liczby obserwacji ze znaną i -tą klasą do liczby wszystkich obserwacji należących do m klas: $P(C_i) = \frac{|C_i|}{\sum_{j=1}^m |C_j|}$
- $P(w_j|C_i)$ - prawdopodobieństwo wystąpienia j -tej cechy w i -tej klasie, wyrażona jako stosunek liczby obserwacji z i -tą klasą, w których występuje j -ta cecha, do liczby wszystkich obserwacji z i -tą klasą: $P(w_j|C_i) = \frac{|w_j, C_i|}{|C_i|}$

By uniknąć problemu z zerowymi prawdopodobieństwami, które mogą wystąpić, gdy na przykład w zbiorze uczącym nie ma obserwacji z daną cechą, stosuje się wygładzanie Laplace'a. Polega ono na wyznaczeniu stosunku liczby wystąpień danej cechy w danej klasie powiększonej o 1, do liczby wszystkich niezerowych cech w danej klasie powiększonej o liczbę wszystkich cech w zbiorze uczącym.

$$P(w_j|C_i) = \frac{|w_j, C_i| + 1}{|w, C_i| + |v|} \quad (25)$$

Po wyznaczeniu prawdopodobieństw warunkowych $P(C_i|w_1, w_2, \dots, w_n)$ dla każdej klasy C_i klasyfikator Bayesa przypisuje obserwację d do klasy C_i , dla której prawdopodobieństwo warunkowe jest największe (z zasady maksimum a posteriori).

$$C_{pred} = \arg \max_i P(C_i|w_1, w_2, \dots, w_n) \quad (26)$$

5.2 Zadanie

Przygotowałem przykładowe dane do obliczeń. Zadaniem jest sklasyfikowanie obserwacji d_7 do jednej z 4 klas C_1 , C_2 , C_3 oraz C_4 .

Obserwacja	w_1	w_2	w_3	w_4	w_5	Klasa
d_1	0	1	1	0	0	C_1
d_2	1	1	0	0	1	C_2
d_3	1	0	0	0	1	C_2
d_4	0	0	1	1	1	C_3
d_5	1	1	1	1	1	C_3
d_6	0	1	0	1	0	C_4
d_7	1	0	1	0	0	?

Na początku należy wyznaczyć prawdopodobieństwa wystąpienia każdej z klas C_i .

$$P(C_1) = \frac{1}{6} \quad P(C_2) = \frac{1}{3} \quad P(C_3) = \frac{1}{3} \quad P(C_4) = \frac{1}{6} \quad (27)$$

Następnie korzystając z równania 25. wyznaczamy prawdopodobieństwa wystąpienia każdej z cech w_j w każdej z klas C_i .

Klasa C_1

$$P(w_1|C_1) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7} \quad P(w_2|C_1) = \frac{1+1}{2+5} = \frac{2}{7}$$

$$P(w_3|C_1) = \frac{1+1}{2+5} = \frac{2}{7} \quad P(w_4|C_1) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7} \quad P(w_5|C_1) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7}$$

Klasa C_2

$$P(w_1|C_2) = \frac{2+1}{5+5} = \frac{3}{10} \quad P(w_2|C_2) = \frac{1+1}{5+5} = \frac{2}{10} = \frac{1}{5}$$

$$P(w_3|C_2) = \frac{0+1}{5+5} = \frac{1}{10} \quad P(w_4|C_2) = \frac{0+1}{5+5} = \frac{1}{10} \quad P(w_5|C_2) = \frac{2+1}{5+5} = \frac{3}{10}$$

Klasa C_3

$$P(w_1|C_3) = \frac{1+1}{8+5} = \frac{2}{13} \quad P(w_2|C_3) = \frac{2+1}{8+5} = \frac{3}{13}$$

$$P(w_3|C_3) = \frac{2+1}{8+5} = \frac{3}{13} \quad P(w_4|C_3) = \frac{2+1}{8+5} = \frac{3}{13} \quad P(w_5|C_3) = \frac{2+1}{8+5} = \frac{3}{13}$$

Klasa C_4

$$P(w_1|C_4) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7} \quad P(w_2|C_4) = \frac{1+1}{2+5} = \frac{2}{7}$$

$$P(w_3|C_4) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7} \quad P(w_4|C_4) = \frac{1+1}{2+5} = \frac{2}{7} \quad P(w_5|C_4) = \frac{0+1}{2+5} = \frac{1}{7}$$

Ostatnim krokiem jest wyznaczenie prawdopodobieństwa przynależności obserwacji d_7 do każdej z klas C_i i wybranie klasy o największym prawdopodobieństwie. Interesują nas tylko niezerowe cechy obserwacji d_7 , czyli w_1 i w_3 .

$$P(C_i|d_7) = P(C_i) \cdot P(w_1|C_i) \cdot P(w_3|C_i) \quad (28)$$

$$P(C_1|d_7) = P(C_1) \cdot P(w_1|C_1) \cdot P(w_3|C_1) = \frac{1}{6} \cdot \frac{1}{7} \cdot \frac{2}{7} = \frac{2}{294}$$

$$P(C_2|d_7) = P(C_2) \cdot P(w_1|C_2) \cdot P(w_3|C_2) = \frac{1}{3} \cdot \frac{3}{10} \cdot \frac{1}{10} = \frac{3}{300}$$

$$P(C_3|d_7) = P(C_3) \cdot P(w_1|C_3) \cdot P(w_3|C_3) = \frac{1}{3} \cdot \frac{2}{13} \cdot \frac{3}{13} = \frac{6}{507}$$

$$P(C_4|d_7) = P(C_4) \cdot P(w_1|C_4) \cdot P(w_3|C_4) = \frac{1}{6} \cdot \frac{1}{7} \cdot \frac{1}{7} = \frac{1}{294}$$

$$P(C_1|d_7) = \frac{2}{294} \approx 0.0068 \quad P(C_2|d_7) = \frac{3}{300} = 0.01$$

$$P(C_3|d_7) = \frac{6}{507} \approx 0.0118 \quad P(C_4|d_7) = \frac{1}{294} \approx 0.0034$$

$$P(C_3|d_7) > P(C_2|d_7) > P(C_1|d_7) > P(C_4|d_7)$$

$$d_7 \in C_3$$

Obserwacja d_7 została zaklasyfikowana do klasy C_3 .

5.3 Wnioski

Klasyfikator Bayesa może być niewystarczający w przypadku, gdy w zbiorze uczącym nie ma wystarczającej liczby obserwacji, które zawierają wszystkie cechy. W tym przypadku klasyfikator jest tylko w 1.18% pewny, że obserwacja d_7 należy do klasy C_3 , co dla niektórych zastosowań może być niewystarczające. Natomiast implementacja klasyfikatora jest bardzo prosta i nie wymaga wielu obliczeń, co jest jego dużą zaletą.